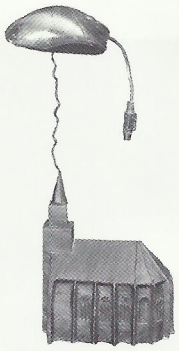
MV-NU

IN DIT NUMMER:

8 Lezers schrijven mee.

11 De bisschoppen gaan missionair.

Stichting Idee en Kerk lanceert 'Gouden Kerkmuis'. 6

De God van Nederland is multimediaal. 9

INFO– EN CONTACTBLAD VAN DE MARIËNBURGVERENIGING

jaargang 23, nr.3
augustus 2006

MV-NU IN GESPREK MET ABT TON BAETEN

Kerk is in wezen uitnodiging

Als Ton Baeten werd hij in 1931 in Tilburg geboren. Hij ontving zijn priesterwijding in 1956. Dat is nu vijftig jaar geleden. We mogen hem op deze plaats van harte feliciteren met zijn 50-jarig priesterjubileum. En volgend jaar zal het 25 jaar geleden zijn dat hij werd gekozen tot de 68e abt van Berne. Daarmee kwam hij in een lange eerbiedwaardige traditie te staan, die in 1134 is begonnen met de stichting van de Abdij van Berne, behorend tot de Orde van de Norbertijnen, die leven naar de regel van Augustinus. Ter gelegenheid van zijn jubileum belegt de Universiteit van Tilburg in de namiddag van 7 september een symposium onder de titel 'Orthodoxie en belevend geloven'.

We spreken elkaar op een snikhete zomernamiddag in de oudste abdij van Nederland. Gelukkig is de kamer koel en stemmig en de stemming opperbest. De abt kijkt vergenoegd en heeft er duidelijk zin in. Dit is al zijn tweede interview vandaag. En terecht, want hij heeft nog steeds veel te zeggen. Hij formuleert bedachtzaam en genuanceerd. Zijn gedachten worden snel gewogen en voor hij zijn zin uitspreekt is de nuance al weer ingebouwd. Niet in een poging om diplomatiek te zijn, maar juist vanuit de wens om helder en duidelijk te spreken zonder in algemeenheden te vervallen.

Twee van zijn boeken staan al jaren in mijn kast in het rijtje ecclesiologie: "*Plek voor iedereen*" (1988) en "*Kijk op de kerk*" (1989). Daaruit kende ik al zijn open oecumenische gezindheid en kritische geest. Hij gaat voor een kerk die open is, uitnodigend en inspirerend. Maar daar schort nog wel het een en ander aan. Binnen een minuut noemt hij de thema's die hem na aan het hart liggen en die hem al sinds jaar en dag tot een warme pleitbezorger van kerkvernieuwing maken: geen verplicht priestercelibaat, inspraak in bisschopsbenoemingen, geen uitsluiting van homoseksuelen of van wie dan ook en onmiddellijke openstelling van het ambt voor vrouwen. Er zijn zoveel vrouwen die hun mannetje staan en de gelijkwaardigheid van man en vrouw vraagt er toch om? De argumenten die Rome ertegen aandraagt maken geen enkele indruk op hem.

IJstijd aan de top

Dit zijn natuurlijk *de* thema's, waar het op aankomt, maar is er enige kans op realisatie? Hij erkent dat het er voorlopig niet naar uitziet. Ondanks alle lofwaardige initiatieven van de Acht Mei Beweging en de Mariënburgvereniging is het nu *ijstijd* aan de top van de kerk. Na Vaticanum II leek de kerk open te gaan voor de nieuwe tijd, maar al gauw kwam de reactie. De kerkleiding is '*bevroren*' en op een bepaald moment zullen die leidingen wel springen.

Op mijn vragende blik legt hij uit, dat de kerkstructuren die men met man en macht wil beschermen juist daardoor

onder druk komen te staan. Autoritaire systemen zijn niet goed, niet voor de kerk, niet voor de mensen, niet voor de kerkleiding zelf en zeker niet voor de kerkelijke structuren. Structuren vragen er om door de mensen zelf gedragen te worden. Zo niet, dan komt het verval.

Niet gewaardeerd

Wat heeft hij er zelf van gemerkt? Levendig herinnert hij zich de manifestatie op de veemarkt in Den Bosch in 1986. "Dat was fantastisch, 10.000 mensen, een eucharistieviering en een tafelgebed van Huub Oosterhuis. Dat mocht ook toen al niet."
De abt werd op het matje geroepen. Hij zat namens de priester-religieuzen in de BBK, een belangrijke commissie, die de bisschoppen van advies moest dienen. Hij werd er uitgezet. De bisschop van het bisdom 's-Hertogenbosch, waarin de abdij ligt, wilde hem niet meer ontvangen. Zijn keuze om op te komen voor de eigen verantwoordelijkheid van de mensen werd van hogerhand ook toen al niet bijster gewaardeerd. Eind vorig jaar werd bekend, dat de bisschoppen nu ook weer tegen zijn benoeming tot geestelijk adviseur van de Unie KBO waren. *l'Histoire se repète.*

Hij heeft er niet merkbaar onder geleden. Gehoorzaamheid is voor hem geen verticaal begrip (*top-down*: jij-doet-wat-ik-zeg) en daarom is gehoorzaamheid voor hem niet knellend. Het is veeleer een horizontale verbondenheid, waarbij mensen naar elkaar luisteren en samen in goed overleg bepalen wat het beste is. Dat is de manier waarop hij ook zelf altijd heeft geprobeerd leiding te geven aan de mensen die hem waren toevertrouwd. Machtswoorden zijn immers nooit een motivatie. Daarom wilde hij steeds minder priester en steeds meer pastor zijn: om er te zijn voor de mensen. Gehoorzaamheid aan de plaatselijke bisschop heeft hij nimmer beloofd. Dat hoefden religieuzen destijds ook niet, maar inmiddels is daar door de vorige paus verandering in gebracht. Weer zo'n poging van Rome om greep te krijgen op mensen. Heel jammer.

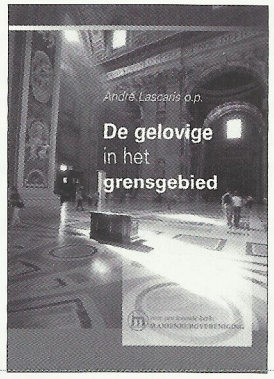

In 1986, tijdens de Acht-Meimanifestatie in Den Bosch, ging abt Baeten voor in de eucharistieviering. "Dat was fantastisch, 10.000 mensen, een eucharistieviering en een tafelgebed van Huub Oosterhuis. Dat mocht ook toen al niet."

En wat de bisschop van Roermond nu weer doet met de liederen van Oosterhuis, die als *versjes* worden gediskwalificeerd en verboden worden... Wat is dat nou? Iemand die zoveel heeft betekend voor het geloof van mensen en eredoctor is van de Vrije Universiteit, die kun je toch niet op die manier wegwerken? Geen wonder dat de protestantse kerkliederendichter Barnard solidair is en zegt: "Vliegt hij er uit, dan ook ik er uit".

Volkskerk is voorbij

De volkskerk zoals we die lang gehad hebben is volgens abt Baeten definitief voorbij. Er komt in de toekomst een heel andere kerk. De contouren ervan zijn al zichtbaar. Dat zal een kleine kerk zijn met direct geëngageerde mensen, die samen verantwoordelijkheid dragen met hun eigen gekozen voorganger en dat proces is nu al volop aan de gang: *ecclesiogenese* noemt hij het.
We komen op de vraag van de intercommunie. Heeft hij wel eens avondmaal mee gevierd? Het antwoord is vanzelfsprekend bevestigend, want hij heeft heel goede oecumenische contacten met een aantal Brabantse predikanten. Leuke frisse jonge mensen allemaal. En waarom zouden protestanten de eucharistie niet mee mogen vieren? Het behoort tot de eigen verantwoordelijkheid van de mensen zelf. Ze zijn gedoopt en ze willen de maaltijd met Christus meevieren: wie of wat kan hen dan weerhouden? De kerk is in wezen uitnodiging. Wat deed Jezus? Hij ging om met mensen, die in de verdrukking zaten en die door hun omgeving niet werden geac-

Bijlage: **De gelovige in het grensgebied**

"Het zou een overschatting zijn van de pausen en de curie te denken dat het alleen aan hen te wijten is dat de deuren en ramen van de katholieke kerk naar de wereld toe weer gesloten zijn. Ze weten zich door velen gesteund. De overgrote meerderheid van de katholieken begrijpt niet waar mensen zoals U en ik zich druk over maken. Ze is het eens te zijn met hoe het schip van de kerk verder vaart."

Aldus André Lascaris tijdens de jaarvergadering van april. De volledige tekst van zijn rede is nu beschikbaar in de vorm van een brochure. Deze is bij dit MV-NU-nummer bijgesloten.

cepteerd. Hij ging naast hen staan en moedigde hen aan om voor de dag te komen.

Gerechtigheid

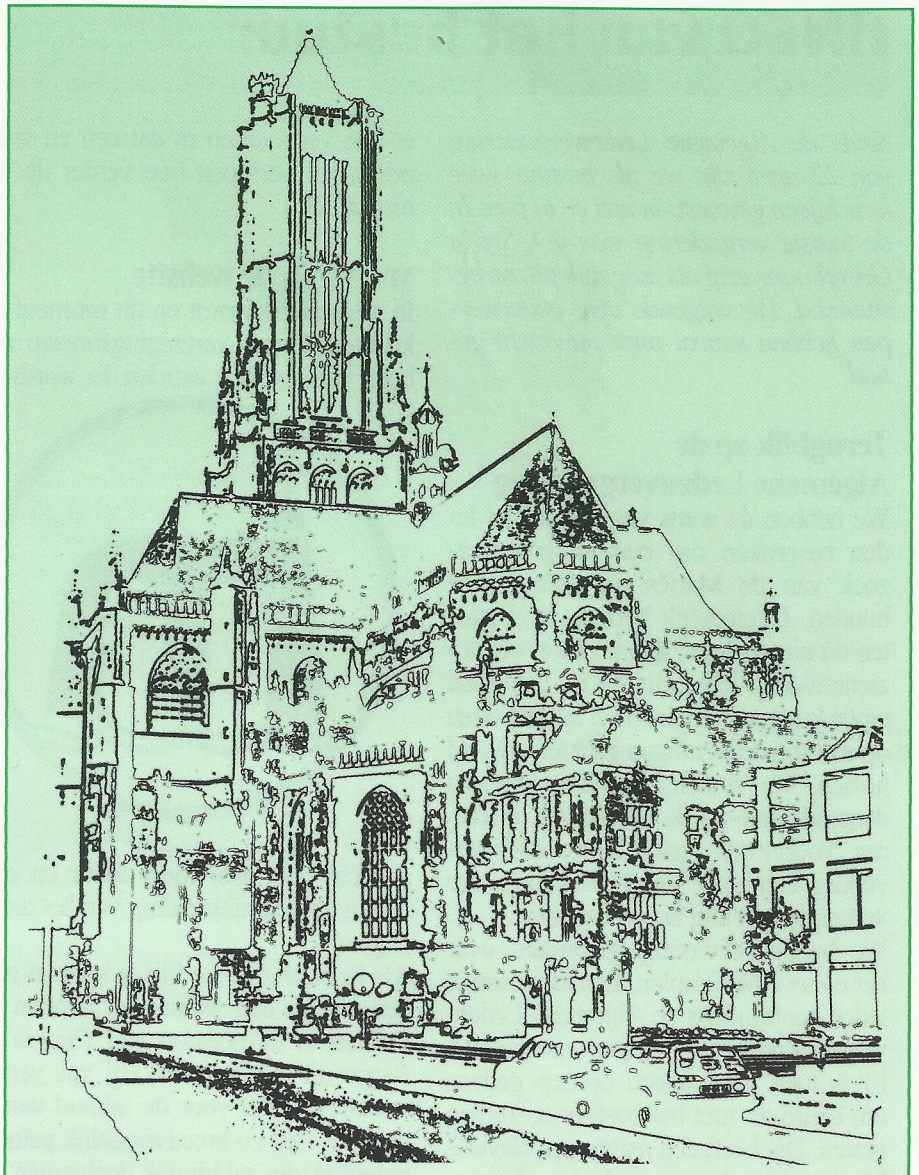
Zijn inspiratie vindt abt Baeten vooral in gerechtigheid en vertrouwen. Dat is de kern van het evangelie en dat is precies de boodschap van de Heer. Jezus predikte het koninkrijk der gerechtigheid. Met Hem mag je vertrouwen durven hebben in de toekomst. Hij is de Heer van ons leven. Niet omdat hij een dominante man was, maar omdat hij zelf door lijden en strijd is heengegaan en zo de verheer-lijkte is.

Er is zoveel ongerechtigheid. En dat kost zoveel levens. Die éne mens, Jezus, gaf mensen vertrouwen en was altijd uit op gerechtigheid. Hij vertelde altijd verhalen over die gerechtigheid. Het mooist is dat verhaal van die weduwe die vecht voor haar recht. Ze vecht net zo lang door tot ze uiteindelijk haar recht krijgt. Dat verhaal staat in het Lucasevangelie in de context van het bidden om het rijk van gerechtigheid. Daar gaat het dus om. God wil ons ook recht doen. Anders is dat geen gerechte God en dat kan dus niet.

Maakt hij zich nooit zorgen? Toch wel. Hij signaleert dat er tegenwoordig weinig oog is voor wat hij noemt: de 'achterkant van de werkelijkheid'. Er is zo veel rationalisering die ten koste gaat van geloof. Het heilige, het mysterie, daar moet je vooral je verstand niet op loslaten. Die professor – hoe heet hij ook weer? – nee geen katholiek, een protestant, die houdt toch helemaal niks meer over? Ton Baeten houdt het liever op Pascal: *Het hart heeft zijn redenen, die het verstand niet verstaat*. Weet maar dat God zijn eigen adem in jou geblazen heeft. Dat is een wonder, daar kun je toch niet bij? En aan het eind van je leven, dan is er weer een mysterie en daar kun je ook niet bij.

"Maar ik weet zeker – nee, ik geloof, dat het leven dan doorgaat. Hoe precies, dat weet ik niet, maar ik vertrouw erop, dat we met God verenigd zullen worden in een liefde die niet ophoudt te bestaan."

Margriet Gosker

**Ik geloof in een kerk die haar deuren wijd openzet,
waar ieder welkom is en niemand buitengesloten wordt,
die geen onderscheid maakt tussen man en vrouw,
tussen goed en slecht,
waar ieder heilig en zondig is,
die geen rangen en standen kent,
waar allen van hoog tot laag
werkelijk broeders en zusters van elkaar zijn,
die haar eigen grenzen overschrijdt
en een Tafel bereidt voor allen
die zich tot Jezus Christus bekennen,
die het Woord van God in dialoog belijden
en waar communio hand in hand gaat met communicatie,
die niet heerst, maar dient,
waar recht gedaan wordt aan allen,
die niet denkt aan eigen roem,
maar de kleinen eert en hen optilt uit hun vernedering,
die op uittocht is uit het land van slavernij
en op weg is naar de werkelijke bevrijding voor allen,
die haar crisis te bovenkomt en blijft getuigen
van de hoop die in haar leeft.**

CREDO van Abt Ton Baeten